

Коломієць Дмитро Іванович,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій і
безпеки життєдіяльності, Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
ORSID 0000-0001-7898-1409

Бабчук Юрій Миколайович,
доктор філософії PhD,
старший викладач кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій і безпеки життєдіяльності, Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORSID 0000-0002-3198-8205

ВПЛИВ МИСТЕЦТВА НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ

У психології давно підтвердженим є факт, що контакти з мистецтвом, особливо виступи на сцені, активізують роботу мозку, підвищують здатність до концентрації та занять точними науками. Інколи це пояснюють тим, що центри, які відповідають за сприйняття прекрасного та за аналітичне мислення, знаходяться в одній частині головного мозку [10].

Коли людина розглядає картини, слухає музику, читає гарну літературу, то в неї активізуються різні частини кори головного мозку. Ще інтенсивніше працює мозок, коли людина сама грає на музичному інструменті, пише вірші, малює чи танцює на сцені. Коли людина займається мистецтвом, то починають інтенсивно працювати всі когнітивні механізми – сприйняття, пам'ять, увага, моторика, емоції, абстрактне мислення та розуміння чужої свідомості.

Польський нейробіолог Є. Ветулані довів, що всі види мистецтва, які пов'язані з виступом на сцені, активізують пізнавальну увагу і розвивають здатність зосереджуватись на інтелектуальних імпульсах стільки часу, скільки потрібно для їх кодування та запису в оперативній пам'яті [10, с.222].

Для успішного навчання, як зазначає американський психолог Р. Стернберг, необхідна здатність активно опрацьовувати різні фрагменти інформації, вибираючи її з великих масивів повідомлень, що надходять від різних органів сприйняття [9, с.222]. І розвивати таку здатність, на думку психологів, здатне мистецтво завдяки механізмам естетичного задоволення.

Зокрема англійський нейропсихолог Н. Хамфрі вважає, що красиві структури допомагають людині здійснювати класифікацію різних об'єктів, а тому вміння естетичного оцінювання є дуже важливим для навчання. Крім того, гарний настрій збільшує пізнавальну гнучкість, допомагає творчо розв'язувати різні завдання [4].

Канадський композитор і психолог Г. Шеленберг, спостерігаючи за учнями, довів, що уроки музики підвищують коефіцієнт розумового розвитку [8]. Також є дослідження, що застосовуючи веселу та сумну мелодії в різних пропорціях та в різній черговості, можна впливати на настрій учнів [5; 7]. У статті [6] зроблено висновок, що тривале споглядання творів живопису сильніше впливає на емоції, ніж інформація про ці твори з їх назвати та описом.

У тому, що заняття мистецтвом сприяють науковим дослідженням, переконує нас біографія Леонардо да Вінчі, який був одночасно художником, архітектором, філософом, музикантом, математиком, механіком, анатомістом і геологом. Дякуючи мистецтву, на думку багатьох дослідників з різних країн, мозок вчиться швидше й успішніше концентруватись.

В Україні також науковці і практики дійшли висновку, що повноцінне формування особистості неможливе без мистецтва [1]. Все більшого поширення набувають заняття арт-терапії [3].

Ми ж звертаємо увагу на те, що в час воєнного стану, коли і вчителям доводиться працювати, а учням навчатись в умовах постійного стресу, їхні інтелектуальні здібності зазнають негативного впливу. Від постійного страху, переживань, потреби бігти в укриття тощо діти втрачають здатність

концентруватись на навчальній інформації, правильно й вчасно виконувати завдання, засвоювати значні обсяги знань.

Оскільки серед дієвих чинників, які допомагають боротись зі стресом, науковці визначають мистецтво, то вчителям варто було б використати його потенціал для підтримки та розвитку інтелектуальних здібностей своїх учнів. Із 64 опитаних нами вчителів на запитання «Як Ви долаєте стрес?», 38 відповіли «слухаю музику», 12 – «малюю», 8 – «гуляю на природі», 6 – «займаюсь рукоділлям». Під час бесід з учнями ми також з'ясували, що більшість із них намагаються виконувати домашні завдання під музику, яка їх заспокоює.

Вважаємо, що варто більше інтегрувати мистецтво в навчальний процес, особливо під час воєнного стану. Таку інтеграцію можна здійснювати на основі виконання учнями STEAM-проектів, коли школярі творчо поєднують набуті знання з математики, технологій і мистецтва [2]. Особливо доцільними зараз можуть бути відвідування з учнями музеїв, виставок, концертів. Доречним було б проведення занять у музеї чи картинній галереї. Варто спробувати й тиху музику під час занять творчістю.

До подальших напрямів дослідження відносимо спостереження за успішністю учнів за умови інтеграції різних видів мистецтв в освітній процес.

Список використаних джерел

1. Демченко І. І., Пічкур М. О. Близнюк Т. О. Творчий розвиток учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва: Монографія. – К.: Оміда, 2009. – 218 с.
2. Коломієць Д., Бабчук Ю., Бірюк О. STEAM-проекти на уроках трудового навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. Вип. 49. С.28–32.
3. Лазаренко Н., Хіля А., Коломієць А. Формування в дітей з функціональними обмеженнями індивідуальної системи знань сенсожиттєвого характеру засобами арт-терапії. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2017. №13, т.1. С.131-143.

4. Humphrey N. *Soul Dust: The Magic of Consciousness*, Quercus Publishing, 2012. 256 p.
5. Hunter, P. G., Schellenberg, E. G., and Griffith, A. T. Misery loves company: mood-congruent emotional responding to music. *Emotion*/ 2011. 11, P.1068–1072.
6. Krauss, L., Ott, C., Opwis, K., Meyer, A., & Gaab, J. Impact of contextualizing information on aesthetic experience and psychophysiological responses to art in a museum: A naturalistic randomized controlled trial. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. 2019.
7. Robinson J. The emotions in art. In *The Blackwell Guide to Aesthetics*, ed P. Kivy. *The Blackwell Guide to Aesthetics*. Blackwell. 2004. P.174–192.
8. Schellenberg G. Musical ability and cognitive abilities. *The Journal of the Acoustical Society of America*. 2009. 126, 2278. 2009); <https://doi.org/10.1121/1.3249333>
9. Sternberg R. J. (2011). The theory of successful intelligence. In R. J. Sternberg & S. B. Kaufman (Eds.), *Cambridge handbook of intelligence*. P. 504-527.
10. Vetulani J. *Mózg: fascynacje, problemy, tajemnice, Homini*, Kraków 2010, s. 221–229.